

tuunt Doctores communiter, sit proprie dominium Lex, qui usufructum, ff. si usufructus petatur, multis exornatur, & Bartoli opinio contra Jasonem, & sequaces probatur.

SUMMARIUM.

- 1. *Author quamplurima, quae hoc Capite adducere possent, sciens consultoque praetermittit, & quare?*
- 2. *Usufructus utrum, aut quomodo sit pars domini vel servitutis, apud ipsos etiam Jureconsultos dubium est.*
- 3. *Propositur contrarietas l. 4. ff. de usufructu, cum l. recte dicimus, 25. ff. de verborum significatione.*
- 4. *Multorum interpretationes ad ea jura adducuntur remissive.*
- 5. *Et Glossa, Azonisque sententia probatur per Authorem, & num. seqq.*
- 6. *Usufructus proprie, nec est, nec dici potest pars domini, nec impedit, quin proprietarius dicatur dominus rei; dicitur tamen pars domini in multis, id est, habet similitudinem & speciem domini in multis, quia verè multa usufructuario conceduntur, quae regulariter domino congruunt, nec videntur nisi domino competere.*
- 7. *Usufructus particeps est domini, & iisdem juribus censetur, quia ex die, & in diem, & pro indiviso constituit potest; quod in reliquis juribus praediorum, quae Servitutes nominamus, non fit.*
- 8. *Item venit in venditione bonorum sicut dominium, legitimo tempore amittitur, & per legem Falcidiam minuitur.*
- 9. *Usufructuario cavetur de damno infecto, & ejus causa mittitur in possessionem adium non caventis.*
- 10. *Usufructus in multis aliis non est similis dominio.*
- 11. *Authores praecitantur, qui Glossa, & Azonis solutionem probarunt.*
- 12. *Franciscum Hotmannum praefatam sententiam probasse, novè consideratum ab Authore.*
- 13. *Usufructus mixtus seu causalis cum in suo toto insit, & suo munere fungatur, verissimum partis nomen obtinet.*
- 14. *Verbum Est, magis significat substantiam & existentiam, quam similitudinem, nec est in mundo verbum adeo realis existentiae & veritatis expressivum.*
- 15. *Aliquando tamen secundum subjectam materiam similitudinariè tantum accipitur.*
- 16. *Usufructuario utrum nomen Domini conveniat, sive an usufructus dominium dici possit, ubi, & numeris seqq. l. qui usufructum, 3. ff. si usufructus petatur, declaratur.*
- 17. *In incorporalibus cadit dominium, & proprietates, quantum non cadat possessio, sed quasi possessio.*
- 18. *Dominium, quod in usufructu, & juribus incorporalibus concedunt Doctores communiter, an sit proprie dominium? Ubi duae communes contrariae referuntur, & Bartoli sententia magis probatur.*
- 19. *Bartolus ab impugnationibus Jasonis, & aliorum liberatus, remissive.*

PRO accurata hujus Capitis explicatione, quamplurima, quae dicere possem, sciens consultoque praetermittenda duxi, quod originaliter atque attentè praelectis à me, quae haecenus scripta sunt ab omnibus, laudissimè actum de hac re in mille locis inveniam, & varias sententias, atque interpretationes cumulatim videam, nec demùm aliquid, quod ad hanc Disputationem pertineat intactum. Quocirca, hoc Capite dumtaxat proponam eam sententiam, quae verior mihi videatur, contentus in aliis, in unum congerere eos, qui plenius de hac materia tractare solent: si enim ab eisdem tacta & probata, vel improbata, iterùm transcribi, quod valde abhorremus, minimè contingeret. Ad rem

igitur deveniendo, constituendum erit in primis. Quod usufructus utrum, aut quomodo sit pars domini, vel servitutis, non solum apud Scriptores nostros, sed apud ipsos etiam Jureconsultos dubium est, ut apertè deducitur ex textu in l. si à reo, §. si reo, ff. de fidejussoribus, ibi: *In eo videtur dubitatio, an usufructus pars sit rei, an proprium quiddam.* Ex quibus verbis dubitatione eorundem Jureconsultorū rectè deduxit Antonius de Leon. Canonicus Segobienensis in l. 2. ff. de servitutibus, n. 5. post principium. vers. haec dubitatio, fol. 15. item ex eo constat, quod in l. 4. ff. de usufructu, scriptum est. *Usufructus in multis casibus pars domini est, & existat, quod vel praesens, vel ex die dari potest.* Et in l. in venditione, 8. ff. de bonis auctoritate judicis possidendis, scribit Cajus: *In venditione bonorum etiam usufructus venit: quia appellatione domini fructuarius quoque continetur.* E contra verò sic scribit Paulus in l. recte dicimus, 25. ff. de verbor. signific. Rectè dicimus, cum fundum totum nostrum esse, etiam cum usufructus alienus est: quia usufructus non domini pars, sed servitutis sit, ut via, & iter. Et in l. Maximus, §. si fundo, ff. de legatis 2. dicit etiam Papinianus: *Usufructus enim, etsi in jure, non in parte consistit, emolumentum tamen rei continet.* Ulpianus denique in l. falsus, 44. §. ult. ff. de furtis fructuarius dominum non esse, expressim fatetur his verbis: *Quia fructuarius dominus non est.* Quare in hac difficultate, doctores, ut dixi, in multis locis, varios cumulatim intellectus, quorum alios probat, alios verò impugnat, & inter hos Arias Pinellus 3. part. l. 1. c. de bonis maternis, n. 1. 2. & 3. duas interpretationes Bartoli, & unam novam Viglii confutavit. Postmodum verò; ut statim dicam, sententiam Glossae, & Azonis magis probavit, sed primam Bartoli distinctionem sequutus est Sigismundus Lofredus, quem nullus adhuc ad propositum retulit, in conf. 3. n. 12. & ipsam probari posse firmat Joannes Garzia de expensis & meliorat. cap. 10. n. 3. 4. & seqq. ubi ex n. 1. usque ad n. 11. tractat de contrarietate dictorum jurum, & novissimè etiam Petrus Ricciardus ad rubricam, Institut. de usufructu, ex n. 86. usque ad n. 89. ubi Bartoli & Viglii interpretationes improbat itidem cum Pinello, & aliis modis propositam difficultatè diluunt Udalaricus Zalus in l. qui usufructum, n. 1. de verbor. obligat. fol. mibi 449. & in dict. l. in venditione, Alciatus, & Rebuffus in dicta l. recte dicimus. Joannes Robertus lib. 3. sententiarum, cap. 18. Franciscus Connanus commentariorum juris civilis, lib. 4. cap. 3. n. 7. fol. 234. & cap. 6. n. 2. fol. 245. Curtius Burg. lib. 3. conjecturalium ad fratrem, cap. 37. Antonius de Leon, in d. l. 2. ff. de servitutibus, Franciscus Hotmannus observationum lib. 3. cap. 22. per totum, fol. mibi 95. & seqq. Modernus, qui novam & subtilem distinctionem adducit in consuetud. Paris. tit. 1. §. 1. gloss. 1. ex n. 4. Caballinus milleloquio 1. per totum, Joannes Sichardus in rubrica, C. de usufructu, n. 6. Doctor Spino in speculo, glossa 13. de legato usufructus, n. 23. & novissimè Petrus Augustinus Morla emporii, 1. part. tit. 6. ff. de servitutibus, quest. 1. ex n. 9. usque ad n. 14. Antonius Pichardo in princ. Insit. de usufructu, n. 16. per totum: Mihi verò à prima, ut dicunt, aetate, semper in hoc articulo magis placuit, quod Glossa sentit in dict. l. 4. ff. de usufructu & in aliis juribus adductis supra, Azo, in summa, de usufructu, n. 2. quod usufructus proprie non sit, nec dici possit pars domini; nec impediatur, quin proprietarius dicatur dominus rei, ut scribitur in dict. l. recte dicimus: dicitur tamen pars domini in multis, id est, habet similitudinem, & speciem domini in multis, quia verè multa usufructuario conceduntur, quae regulariter domino congruunt, nec videntur nisi domino rei competere, ut Glossa probavit in dict. l. 4. Jason in l. 1. §. usufructuarius, n. 2. ff. de novi operis nuntiatione, Menochius recuperande possessionis, remedio, 1. ex n. 53. Alvarus Valascus consultatione 66. n. 20. Hinc videmus quod usufructus particeps est domini, & iisdem juribus censetur, quia ex die, & in diem, & pro indiviso constituit potest?

test: quod in reliquis juribus praediorū, quae servitutes nominamus, non fit, ut advertit Connanus ubi infra, & probatur in d. l. 4. ff. de usufructu, ubi eo effectu videtur Jureconsultus domini similitudinem probare voluisse. Item venit in venditione bonorum sicut dominium, legitimo tempore amittitur, & per legem Falcidiam minuitur, d. l. venditione, l. 5. ff. de usufructu, l. corruptionem, C. eodem, l. 1. §. si usufructus, ff. ad legem Falcidiam. Denique & usufructuario cavetur de damno infecto, & ejus causa mittitur in possessionem adium non caventis, l. qui bona: §. superficiarium, cum similibus, ff. de damno infecto: in aliis tamen multis usufructus non est similis dominio, ut in l. si Titio, 33. §. 1. ff. de usufructu, & in l. justo, §. non mutat, ff. de usucapionibus, l. si quis edes, in princ. ff. de servitutibus Urbanorum, & in aliis casibus consideratis per Glossam, & Doctores in dict. l. 4. latius per Connanum, & Ricciardum ubi infra: & ita cum Glossa, & Azone rectè praefata jura explicarunt Baldus, Fulgiosius, Rebuffus, Robertus, & Curtius Burg. quos refert, & sequitur Pinellus dicta 3. part. l. 1. c. de bonis maternis, n. 4. Franciscus Connanus Commentariorum juris civilis, lib. 4. cap. 6. n. 2. per totum, fol. mibi, 245. & in effectu licet multa involvat, & confundat, probavit Petrus Augustinus Morla emporii 1. part. tit. 6. ff. de servitutibus, quest. 1. n. 13. probavit etiam Antonius Pichardus in princ. Insit. de usufructu, n. 16. Joannes Franciscus de Ponte in conf. 1. 5. n. 6. & verissimam resolutionem arbitratur Petrus Ricciardus ad rubricam, Insit. de usufructu num. 87. & 88. eandem etiam expressim admittit videtur Franciscus Hotmannus observationum, lib. 3. cap. 22. per totum, fol. mibi, 95. Primò enim argumentis quibusdam in contrarium adductis non obstantibus, veriore sententiam dicit, ut usufructus in multis, pars domini sit, quod multis exemplis comprobatur: postmodum verò & secundò distinguit inter merum usufructum, & mixtum, hoc est, ut magis comuniter Doctores dicere solent, inter formalem & causalem usufructum, ut cum merus sive formalis sit jus in alieno praedio, & jus separatum à substantia, sive à corpore praedii, cōsentaneum sit, eum substantia partem dici non posse, quamvis in multis pars rei esse dicatur: usufructus verò mixti seu causalis longè dissimilis ratio sit, nam cum in suo toto insit, & suo munere fungatur, verissimum Patris nomen obtinet, ut ibi latius probat, & idem de usufructu causalis tanquam verum & indubitatum supponunt omnes Authores, qui de hac materia tractarunt, & tenent expressè Morla, Pichardus, & alii ubi supra. Nec obstat praedictae solutioni, quod adjecto verbo Est, Jureconsultus in dict. l. 4. ff. de usufructu, firmat, usufructum partem domini esse in multis, quod verbum Est, magis significat substantiam & existentiam, quam similitudinem: imò, ut dicunt statim referendi, in Mundo non est verbum adeo realis existentiae & veritatis expressivum, ut scribunt Jason in l. servi electione, §. 1. ff. de legatis 1. Baldus in conf. Schematis, sub rubrica, C. si quis aliquem testatori prohibuerit, colum. 4. cujus meminit Joannes de Matienço in l. 2. tit. 9. lib. 5. gloss. 3. n. 15. Tiraquellus in l. si unquam, C. de revocandis donatio. verbo, revertatur, n. 183. Menochius in conf. 106. n. 223. lib. 2. Petrus de Peralta in l. §. Proculo n. 34. fol. 219. & in l. Titia cum testamento, §. Titia cum nuberet, n. 3. fol. 458. de legatis 2. quia responderet communiter, distinguendum esse secundum subjectam materiam, nam licet verbum Est, regulariter, & sui natura denotet existentiam, & veritatis expressivum sit; tamen, si materia subjecta non patitur nisi similitudinem, eam tantum significabit, & non formale dominium, quia Jureconsulti plus respiciunt mentem, quam nomina, l. nomina, l. nominis, §. 1. ff. de verborum significatione: quod videtur sentire Modernus in consuetudinibus Parisien. tit. 1. §. 1. glossa 1. n. 5. videndus num. 58.

Secundum constituendum est, superius dictis proximè mam esse altercationem aliam Doctorum, utrum scilicet nomen Domini, usufructuario conveniat; sive, an dominium usufructus jure dici possit; Et nomen Domini non rejiciendum in fructuario, probare videtur textus in dicta l. in venditione, 8. ff. de bonis auctoritate Judicis possidendis, ubi Bartolus, & Angelus numer. 2. distinguendum existimant: sed eorum distinctionem meritò impugnat Caballinus milleloquio 1. numer. 2. idem tamen, quod dominium usufructus dici possit, clarè probat textus in l. qui usufructum, 3. ff. si usufructus petatur, ibi: *Est enim absurdum, plus juris habere eos, qui possessionem dumtaxat usufructus, non etiam dominium adepti sunt.* Facit etiam textus in l. semper, §. in hoc inter dicto, ff. quod vi aut clam, ubi dicitur, quod in illo Interdicto habenda est ratio domini, quoad reficiendum interesse, utputa, si esset amissa servitus, aut usufructus interest: unde nomen Domini usufructuario convenire, & dominium usufructus dici, securè tradiderunt Aretin. in §. alienus, in princ. Institut. de hereditibus Institut. Gomez. in §. aequè si agat, columna ultima ad finem, Institut. de actionibus. Crotus in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 110. ubi Alexander n. 6. ff. de acquirenda possessione. Idem Alexander in conf. 129. n. 4. volumine secundo. Jason in l. traditionibus, n. 10. C. de pactis. Caxpola de servitutibus Urbanorum, cap. 4. n. 2. Socinus in l. ait praetor la 2. §. ultimo ff. de jure jurado Modernus in consuet. Parisien. tit. 1. §. 1. glossa prima, n. 88. Pinellus dicta 3. parte legis 1. C. de bonis maternis, n. 5. Cavalcanus de usufructu mulieri relicto n. 3. 4. Menochius in conf. 66. n. 20. & 23. lib. 1. & ad haec reduci debent, quae ad propositum nostrum distinguendo adnotarunt Joannes Sichard. in rubr. C. de usufructu, n. 6. & Caballinus Milleloq. 1. ex n. 4. l. cum seqq. Ubi dicunt, quod aut loquimur quantum ad dispositionem & effectum usufructus, & eorum, quae ab usufructu dependent, & ad fructuarium pertinent, & tunc indistinctè, appellatione Domini venit usufructuarius, quia verè & proprie est dominus usufructus, per textum in dicta l. qui usufructum 3. ff. si usufructus petatur: aut verò loquimur quantum ad dispositionem & effectum ipsius rei, in qua quis habet usufructum tantum; & tunc nullo modo, nec verè, nec fictè, nec proprie, nec improprie appellatione domini, quibuscumque; verbis prolata, venit usufructus, quia nullo modo est dominus rei, ut ad oculum patet, & latius probatur ibi. Idem etiam quod Aretinus, Gomezius, Alexander, & caeteri, docuerat prius Bartolus, quem multi sequuntur, in dict. l. naturaliter, §. nihil commune, in princ. col. 1. colligentes in de ex dicta l. qui usufructum: quod in incorporalibus cadit dominium & proprietates, quamvis non cadat possessio, sed quasi possessio. Quod expressè scripsit Bartolus ibi n. 1. & sequuntur Paulus n. 5. Cuman. n. 3. Imola, & Aretinus n. 4. & cum Socino, Alexandro, Ripa, Zafio, Corraffio, Claudio Marmerio, Bolognino, Fabio, & Berengario, resolvit Padilla in l. 1. c. de servitutibus n. 10. & in hoc nullum dubiū est. Verùm, ut res ista perfectius & radicè explicari possit (Cavalcanus enim & alii breviter nimis, nec accuratè nec distinctè explicarunt) in eo solet maximum dubium excitari, utrum dominium hoc, quod in usufructu, & juribus incorporalibus concedunt Doctores comuniter, sit proprium, vel improprium: quod ut distat, nonnullos casus subdi stinguat Caballinus dicto milleloquio 1. ex n. 4. usque ad n. 9. infertque ad quaestionem, si statuto caveatur, quod Communitas loci teneatur emendare damnum datum domino domus, vel fundi, utrum comprehendat etiam fructuarium, an solum proprietarium, ut latius ibi videri poterit, & verè in hoc sunt contrariae sententiae: alii enim existimant, in usufructu, & caeteris incorporalibus juribus non cadere proprie, sed quasi, aut improprie, dominium; alii verò cum Bartolo in incorporalibus proprie cadere dominium defendunt, id quod constat ex his, quae scripserunt Bartolus in dict. §. nihil commune, n. 1. Paulus, Imola, Aretinus, & Alexander numeris relatis supra. Jason n. 30. Berengarius Ferdinandus